

I. I. Skobina,

слухач магістратури кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування, Національний університет охорони здоров'я України імені П. А. Шупика

ORCID ID: 0000-0002-7326-3333

K. V. Dubych,

д. держ. упр., професор, професор кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування, Національний університет охорони здоров'я України імені П. А. Шупика

ORCID ID: 0000-0002-3409-8179

DOI: 10.32702/2306-6814.2021.8.120

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ

I. Skobina,

Master's student of the Department of Management health care and public administration, Shupyk National Healthcare University of Ukraine Kyiv, Ukraine

K. Dubych,

Doctor of Sciences in Public Administration,

Professor of the Department of Healthcare Management and Public Administration,

Shupyk National Healthcare University of Ukraine Kyiv, Ukraine

ORGANIZATIONAL AND LEGAL PRINCIPLES OF PREVENTION OF CORRUPTION IN PUBLIC ADMINISTRATION

Під час розроблення антикорупційної політики в Україні важливим завданням є визначення стратегії, тактики та конкретних заходів антикорупційної діяльності. Базою національної антикорупційної політики є вдосконалення антикорупційного законодавства, сприяння негативно-го ставлення громадськості до корупції та причин її виникнення та поширення. В статті досліджено явище корупції в системі державного управління. Вивчено методологічні основи та практичні аспекти запобігання та боротьби з корупцією в системі державної влади сучасної України. Надано характеристику спеціалізованих антикорупційних установ відповідно до міжнародних стандартів. Охарактеризовано особливості формування та розвитку національної антикорупційної політики. Зазначається, що ефективність національної антикорупційної політики в Україні вимагає, крім адекватної політичної волі, відповідного законодавства, формування ефективного системи управління, забезпечення належної координації антикорупційної політики та превентивних заходів по запобіганню, а також подоланню корупції. Розкрито загальні підходи до формування та реалізації національної антикорупційної політики України в сучасних умовах на національному та регіональному рівнях. Надано характеристику вітчизняної антикорупційної інституційної системи, а також наведено огляд різних моделей спеціалізованих антикорупційних установ у світі. Розглядається доцільність раціоналізації принципів антикорупційної політики в контексті організаційних принципів побудови демократичної держави. Проаналізовано методологічний підхід до формування концепції національної антикорупційної політики в сучасних умовах як частина процесу раціоналізації влади. Запропоновано заходи щодо запобігання та боротьби з корупцією на державній службі, які можуть бути застосовані, зокрема, до посадових осіб державних органів та місцевого самоврядування. Визначено завдання національної антикорупційної політики як частину вирішення проблеми, яка має бути досягнута під час здійснення антикорупційних заходів у рамках системних реформ.

When developing anti-corruption policy in Ukraine, an important task is to determine the strategy, tactics and specific measures of anti-corruption activities. The basis of the national anti-corruption policy is the improvement of anti-corruption legislation, the promotion of negative public attitude to corruption and the reasons for its emergence and spread. The article examines the phenomenon of corruption in the public administration system. The methodological bases and practical aspects of

prevention and fight against corruption in the system of state power of modern Ukraine are studied. The characteristics of specialized anti-corruption institutions in accordance with international standards are given. Peculiarities of formation and development of national anti-corruption policy are described. It is noted that the effectiveness of national anti-corruption policy in Ukraine requires, in addition to adequate political will, appropriate legislation, the formation of an effective management system, ensuring proper coordination of anti-corruption policy and preventive measures to prevent and combat corruption. The general approaches to the formation and implementation of the national anti-corruption policy of Ukraine in modern conditions at the national and regional levels are revealed. A description of the domestic anti-corruption institutional system is given, as well as an overview of various models of specialized anti-corruption institutions in the world. The expediency of rationalization of the principles of anti-corruption policy in the context of organizational principles of building a democratic state is considered. The methodological approach to the formation of the concept of national anti-corruption policy in modern conditions as part of the process of rationalization of power is analyzed. Measures to prevent and combat corruption in the civil service are proposed, which can be applied, in particular, to officials of state bodies and local self-government. The objectives of the national anti-corruption policy have been identified as part of the solution to the problem to be achieved in the implementation of anti-corruption measures within the framework of systemic reforms.

Ключові слова: антикорупційна стратегія, держава, державне управління, європейська інтеграція, корупція, модернізація, національна антикорупційна політика.

Key words: anti-corruption strategy, state, public administration, European integration, corruption, modernization, national anti-corruption policy.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Одним із напрямків державного управління в Україні стоїть завдання мінімізації рівня корупції, що є важливим фактором соціально-економічного розвитку та однією з умов її вступу до Європейського Союзу.

Прийнята стратегія сталого розвитку "Україна — 2020" вказала, що завдання запобігання корупції є однією з найактуальніших і пріоритетною перед органами державного управління.

Водночас актуальність дослідження явища корупції зумовлена зростаючою різноманітністю його проявів на сучасному етапі становлення та розвитку економічної та політичної системи України, що впливає на всі сфери життя суспільства.

Заходи реалізації Антикорупційної стратегії виявилися недостатніми, адже фактичний рівень корупції зріс, а незначні співвідношення у зовнішній оцінці стану корупції у суспільстві лише підтверджують негативні тенденції в цій сфері. Крім того, актуальність дослідження поширення явища корупції та пошуку шляхів оптимізації антикорупційної політики зумовлена також необхідністю практичного застосування європейських стандартів антикорупційної політики в Україні.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Теоретичною основою дослідження стали наукові публікації вітчизняних вчених, таких як: В.Б. Авер'янов, Ю.П. Битяк, І.Л. Бородін, А.С. Васильєв, І.П. Голосніченко, Є.В. Додін, С.В. Ківалов, Л.В. Коваль, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, В.І. Олефір, О.І. Остапенко, І.М. Пахомов, В.О. Шамрай, Х.П. Ярмак та ін. Крім того, теми, висвітлені в статті, знайшли своє відображення у працях багатьох російських авторів, а саме: А.Б. Агапова,

Д.М. Бахраха, І.О. Галагана, М.І. Єропкина, Ю.М. Козлова, С.Г. Котюргіна, А.Є. Лунєва, В.М. Манохіна, Д.М. Овсянка, Л.Л. Попова, Б.В. Росинський, Н.Г. Салішева, В.Д. Сорокін, М.С. Студенікіна та ін.

Водночас лише окремі аспекти проблеми загальної боротьби з корупцією були предметом дослідження Л.І. Аркуша, Г.Д. Заброда, В.В. Коваленко, В.С. Луконський, М.І. Мельник, Є.В. Невмержицький, С.С. Рогульський, В.М. Соловйов, С.С. Серьогін, О.В. Терещук, О.В. Ткаченко, С. А. Шалгунова. Важливою є також наукова робота фахівців НАДА ДРІД: О.В. Антонова, В.В. Баштанник, Н.М. Липовська, О.С. Петренко, С.М. Серьогіна, І.І. Хожило. Отримані в цьому напрямку науково-теоретичні обґрунтування, правове регулювання та практична діяльність осіб, уповноважених боротися з корупцією, вимагають подальшої ґрунтовної теоретичної розробки зазначеної проблеми. Водночас таке опрацювання не проводиться, низка ключових питань антикорупційної діяльності все ще перебувають у стадії розслідування.

Передусім потребує розробки чітке визначення сутності корупції в органах влади, адже порядок розробки стратегії та тактики боротьби з корупцією, встановлення її цілей і визначення сил та засобів значною мірою залежать від їх правильного розуміння.

Слід підкреслити, що явище корупції в системі державного управління, сучасний зміст та методологічні принципи дослідження проблеми формування основи національної антикорупційної політики не були систематично предметом дослідження в державному управлінні. На державному рівні постійно приймаються закони, концепції та програми для запобігання та боротьби з корупцією, і розробляється конкретна інституційна модель державного управління для боротьби з корупцією.

Рис. 1. Основні характеристики спеціалізованих антикорупційних установ відповідно до міжнародних стандартів та практики

Джерело: сформовано автором на основі [8].

Однак корупційні діяння продовжують мати вирішальний негативний вплив у державному управлінні, а засоби та методи запобігання корупції в Україні залишаються неефективними.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є наукове та теоретичне обґрунтування напрямів вдосконалення національної антикорупційної політики та розробка рекомендацій та пропозицій щодо систематичної боротьби з корупцією в Україні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Складний та різновекторний процес державного будівництва в Україні вимагає розслідування проблем, пов'язаних із цілеспрямованою діяльністю органів влади щодо забезпечення правопорядку в країні та забезпечення прав людини, громадянських прав і свобод, як це закріплено в Конституції України [1]. Особливе місце посідає проблема запобігання та боротьби з корупцією, яка становить реальну загрозу зміцненню української держави.

Стратегічним напрямком запобігання передумов корупції та їх нейтралізації є послідовна демократизація всіх сфер суспільного життя, розвиток громадянської свідомості та активності в загальних умовах побу-

дови демократичної держави. Демократизація, відкритість влади, прозорість та зрозумілість для населення державних рішень, діяльності адміністративного апарату, розвиток громадянського суспільства — найважливіші важелі подолання корупції.

Необхідність термінового подолання корупції випливає з того, що вона викликає низку інших системних проблем за допомогою ланцюгової реакції: це загрожує верховенству права, моралі, стабільності демократичних процесів, підриває основи державного управління та порушує принципи рівності та соціальної справедливості. Правова основа вільної, добросовісної конкуренції призводить до спотворень оптимального поєднання методів адміністративного регулювання та ринкового саморегулювання на всіх рівнях управління та управління.

Загалом сучасні наукові підходи в державному управлінні та управлінні національною антикорупційною політикою в системі державного управління повинні бути представлені з точки зору таких підходів [2]:

1. Адміністративний підхід, представлений розробками таких авторів: В. Соловйов, О. Прохоренко, Т. Попченко, С. Серьогін.

2. Правовий підхід (конституційний, адміністративний, міжнародно-правовий підходи), представлений ро-

Таблиця 1. Заходи щодо запобігання та боротьби з корупцією на державній службі

№ п/п	Напрями запобігання та боротьби з корупцією	Заходи
1.	Адаптація	Приведення структури державної служби України до рекомендацій та стандартів держав - членів ЄС з метою забезпечення прозорості та публічності
2.	Покарання	Створення системи ефективної боротьби з корупцією, при якій вчинення корупційних діянь тягне за собою неминучу відповідальність винних із спалахом негативних соціальних та офіційних наслідків (втрата пенсій; обмеження кар'єрного зростання, політичної діяльності)
3.	Організаційно-управлінські рішення	Чітке законодавче визначення процесу прийняття управлінських рішень. Оптимізація кількості державних структур, щоб уникнути паралельності в роботі, зменшення кількості контрольно-наглядових органів
4.	Законодавче врегулювання	Уніфікація нормативно-правових актів у сфері державної служби України. Удосконалення правового механізму атестації державних службовців
5.	Профілактичні заходи	Попередження передумов соціальної корупції та усунення причин корупції
6.	Соціально-економічна система чинників запобігання поширення корупції	Створити систему зв'язків з громадськістю, в якій законна поведінка державних службовців є соціально поважною та вигідною. Забезпечення справедливої та розумної винагороди, щоб можна було уникнути негативних проявів меценатства, клановості

Джерело: сформовано автором на основі [12].

ботами таких авторів: В. Борденюк, І. Грицяк, С. Дубенко, В. Куйбіда, М. Мікевич, О. Негодченко, А. Савков, Т. Стадніченко, Т. Чубара.

3. Інституційний (що базується на виокремленні складових системи органів влади у сфері боротьби з корупцією), представлений працями таких авторів: К. Бабенко, Г. Бублик, В. Козак, О. Конотопцев, М. Лахижа, О. Оболенський, В. Олуйко, О. Петренко, В. Побережний, О. Сушинський, Т. Пахомова.

4. Соціальний підхід, представлений роботами таких авторів: Н. Грицяк, В. Козаков, О. Петроє, В. Скуратовський, В. Трощинський, А. Халецька, І. Хожило, Г. Яковенко.

5. Гуманізаційний підхід, представлений дослідженнями таких науковців: В. Баштанник, І. Грицяк, М. Задорожня, В. Козаков, В. Купрійчук, Є. Молдаван, О. Пушкар та ін.

Дослідження проблеми корупції в державних органах залишаються актуальними і охоплюють різні сфери — інституційну та правову (адекватність законів та нормативних актів та методи боротьби з корупцією), організаційно-адміністративну (функціональність розподілу влади та контролю за їх використання державні службовці), аксіологічну (моральні орієнтації державних службовців), етичну та культурну (моральні умови соціально-професійного середовища цивільного населення).

Водночас залишається невирішеним питання про виокремлення рівнів функціонального визначення сутності національної антикорупційної політики, виокремлення аспектів та рівнів управління в системі національної антикорупційної політики, розробка теоретичних принципів формалізації антикорупційної діяльності як частини державного управління.

Загалом існування спеціалізованих антикорупційних органів само по собі не є гарантією зменшення корупції. Раціональний розподіл функцій виявлення, моніторингу, припинення та покарання за корупційні злочини повинен бути оформлений в інституційній формі (рис. 1).

С. Сьєрогіним виокремлено такі механізми запобігання та боротьби з корупцією: державно-політичний, державно-правовий, соціально-економічний, соціально-цивільний, соціально-культурний [3, с. 135]. Натомість Е.С. Молдован [4] пропонує наступні заходи щодо запобігання та боротьби з корупцією в державній службі, які можуть бути застосовані до посадових осіб місцевого самоврядування (табл. 1).

У роботі державних органів та органах місцевого самоврядування можна виокремити загальний та конкретний напрями антикорупційних дій. Загальні механізми включають заходи, що застосовуються у боротьбі з корупцією загалом у всіх сферах, зокрема в місцевих органах влади [5]. До них належать:

— Формування активної громадської позиції щодо запобігання корупції, основною метою якої є залучення місцевої громади до боротьби з корупцією та запровадження ефективного механізму зворотного зв'язку державних службовців з вчиненням корупційних правопорушень.

— Удосконалення антикорупційного законодавства відповідно до міжнародних стандартів. Україна приєдналася до міжнародного антикорупційного руху, ратифікувавши низку міжнародно-правових документів. Як показує практика, до недавнього часу антикорупційне законодавство не було превентивним, а скоріше репресивним, оскільки воно було спрямоване на боротьбу з корупцією, а не на запобігання корупції.

— Підвищення правової культури громадян та розвиток їхньої моральної нетерпимості до всіх форм корупції. Конкретні сфери включають ті, які ефективні лише для місцевого самоврядування, а саме: перенесення заробітної плати посадових осіб місцевого самоврядування в рамках реформи державного сектору в приватний сектор, щоб службовці місцевого самоврядування не могли збагачуватися незаконними засобами.

— Забезпечення відкритості та прозорості органів місцевого самоврядування, усунення умов для неконтрольованих та довільних рішень посадових осіб місцевого самоврядування шляхом інформування громадян про виконану роботу. Якість законодавчої бази та вільний доступ громадян до інформації про діяльність місцевого самоврядування є головними факторами відкритості. Реалізації принципу прозорості публічних консультацій сприятиме підвищенню ефективності використання Інтернет-ресурсів.

— Посилення авторитету місцевого самоврядування серед населення шляхом їх взаємодії з громадськістю.

— Розробка антикорупційних програм на місцевому рівні та створення системи контролю за їх дотриманням.

— Впровадження позитивної практики антикорупційного аудиту нормативно-правових актів спеціальними компаніями та посадовими особами органів місцевого самоврядування.

Загалом теоретико-методологічна проблема формування національної антикорупційної політики в сучасних умовах характеризується поєднанням інституційних, організаційних, правових та адміністративних аспектів державного управління. У сучасній науці державного управління не існує універсального підходу до формування концепції національної антикорупційної політики.

Необхідність створення концептуальних рамок для державного управління (в цьому випадку в галузі боротьби з корупцією) властива лише складним, динамічним системам, внутрішньою особливістю яких є існування нормативних актів, що характеризують зміст антикорупційної політичної діяльності.

Урядом були визначені основні завдання національної політики та сформовано основу для реформування і проведення антикорупційних заходів [6]. Зокрема, передбачалось оновлення влади, яке дозволить зменшити корупцію в Україні. Крім того, впроваджувалися окремі механізми антикорупційної стратегії, а саме: обов'язкове декларування майнового стану публічних службовців, перевірка доброчесності службовців, моніторинг способу життя службовців, зміна система фінансування політичних партій, обов'язкове впровадження доступу до відкритих даних. Згідно з Антикорупційною стратегією було створено Національне агентство з питань запобігання корупції.

Однак такий широкий спектр заходів не дозволив значно усунути рівень корупції в Україні. У рейтингу країн по індексу сприйняття корупції, Україна зайняла у 2020 році 117 позицію зі 180 країн [7]. Цей показник покращився на 3 бали у порівнянні з попереднім роком завдяки запуску Вищого антикорупційного суду з відповідною підсудністю та перезапуску Національного агентства з питань запобігання корупції.

Процес формування державної антикорупційної політики в Україні вимагає довгострокової стратегії, тактики та конкретних заходів боротьби з корупцією в системі державного управління. Водночас основою для якісних змін у сфері державної антикорупційної політики є конкретні шляхи в напрямку реформування антикорупційного законодавства. Попри багатоглибкість виникнення та поширення корупції в кожній країні, одним з основних факторів, що сприяють її поширенню, є високі показники нерівномірного розподілу доходів, відсутність системи соціального захисту, а також збільшення економічного потенціалу та щорічне збільшення фінансових доходів у формі іноземних інвестицій — в інших країнах.

Корупція в більшості країн Центральної та Східної Європи, а також у пострадянських країнах тісно пов'язана з тим, що вони перебувають у стані економічної та соціальної трансформації. На сьогодні в Україні створена досить ефективна антикорупційна інституційна система, зокрема [8]:

1. Національна рада з питань антикорупційної політики при Президенті України.

2. Комітет Верховної Ради України з питань протидії корупції.

3. Судова система.

4. Правоохоронні органи.

5. Міністерство юстиції України.

6. Міністерство внутрішніх справ України. До складу Міністерства внутрішніх справ входить Національна поліція України (далі: Поліція) — центральний орган виконавчої влади, який обслуговує суспільство, забезпечуючи захист прав і свобод людини, боротьбу зі злочинністю, підтримку громадської безпеки та порядку.

7. Служба безпеки України.

8. Експертні органи у галузі протидії корупції.

9. Державна фіскальна служба.

10. Центральні органи виконавчої влади та їх територіальні органи.

11. Органи місцевого самоврядування.

У ст. 6 Конвенції ООН проти корупції [9], "Орган або органи із запобігання та протидії корупції" вказано, що кожна держава-учасниця повинна забезпечити, відповідно до основних принципів своєї правової системи, наявність у неї повноважень або, якщо необхідно, установ запобігати корупції такими засобами:

1) впровадження політики, відповідно до ст. 5 цієї Конвенції та, за необхідності, моніторингу та координації впровадження цієї політики;

2) поширення знань щодо запобігання корупції.

Прийняті міжнародні договори вимагають від держав-членів створення спеціалізованих органів для боротьби з корупцією та запобігання їй. Зокрема, висунуто вимогу щодо впровадження двох обов'язкових типів антикорупційних інституцій: установа чи установи, які попереджають корупцію; органи, корпорації або приватні особи, що спеціалізуються на боротьбі з корупцією за допомогою правоохоронних органів [10].

У ст. 36 Конвенції "Спеціалізовані органи" зазначено, що кожна держава-учасниця забезпечує існування установи чи органів чи осіб, що спеціалізуються на боротьбі з корупцією за допомогою правоохоронних заходів, відповідно до основних принципів своєї правової системи. Відповідно до основних принципів правової системи держави-учасниці, ці органи користуються необхідними правами для ефективного виконання своїх функцій та без зайвого впливу. Такі особи або органи повинні мати відповідну кваліфікацію та ресурси для виконання покладених на них завдань [9].

Впровадженні останніх двадцяти років уряд України вживає заходів щодо запобігання корупції, але ситуація залишається незмінною. Однак, поряд з окремими органами влади, органи місцевого самоврядування також знаходяться в полі антикорупційних схем. Основними причинами та факторами корупції в органах місцевого самоврядування є:

1. Політичні. Вони пов'язані насамперед із владою посадових осіб місцевого самоврядування, закритою системою управління, недосконалою антикорупційною політикою, відсутністю ініціативи та неефективністю громадських формувань.

2. Економічні. По-перше, вони проявляються у зловживанні державними коштами для отримання особистої вигоди та в недостатній прозорості багатьох економічних процесів. Вони зумовлені невідповідністю заробітної плати життєвим потребам, коли чиновники місце-

вих органів влади намагаються поповнити свої статки з інших джерел;

3. Соціально-психологічні. Дані фактори знаходять прояв у низькій громадській активності, егоїзмі чиновників, професійній та моральній деформації поведінки деяких керівників, що виявляється у поблажливому ставленні до фактів корупції;

4. Юридичні. Ці причини впливають із недосконалості антикорупційного законодавства та існування лазівок, що дозволяють чиновникам місцевого самоврядування "обходити" закон;

5. Організаційно-управлінські заходи, що виявляються в неадекватному регулюванні діяльності посадових осіб, так званому "кумівстві" та відсутності механізмів втручання керівників урядів та членів злочинних груп. Експерти ООН з цього питання зазначають, що децентралізація управління після розпаду старої системи призвела до корупції місцевого самоврядування у всій Східній Європі. Це одна з причин, чому боротьба з корупцією повинна починатися на місцевому рівні, оскільки у Болгарії, Польщі, Сербії тощо, спостерігається поява "чистих" громад та місцевих осередків неурядових організацій [11].

Важливою передумовою успішної боротьби з корупційними проявами є застосування морально-ідеологічних заходів щодо реалізації повноцінного державного та громадського контролю.

Такі заходи повинні здійснюватися на основі [12]:

— Верховенства права, яке визначає підпорядкування всіх заходів контролю, що здійснюються або державою, або громадськістю, верховенством права. Основою контролю повинна бути Конституція України, міжнародні нормативні акти, ратифіковані нашою державою, національні закони та нормативні акти.

— Взаємодії між урядом та інститутами громадянського суспільства. Лише тоді, коли державні органи та громадянське суспільство спільно працюють над запобіганням та протидією корупції, контроль за використанням моральних та ідеологічних заходів для боротьби з корупцією може бути ефективним.

— Прозорості видатків з бюджетів усіх рівнів на здійснення моральних та ідеологічних заходів щодо боротьби з корупцією та відповідальності за цільове їх використання. Дотримання цього постулату передбачає формування бюджетів усіх рівнів з обов'язковим врахуванням витрат на здійснення моральних та ідеологічних заходів щодо боротьби з корупцією. Цю статтю бюджету не слід складати за залишковим принципом; надані нею кошти слід використовувати лише цілеспрямовано, інакше — передбачає відповідальність розпорядника бюджету.

— Відкритості та доступності інформації про здійснення заходів та діяльність органів, що їх здійснюють. Це положення може бути реалізоване шляхом інформування громадськості через засоби масової інформації. Такий підхід сприятиме не лише дотриманню принципу прозорості та гласності при здійсненні моральних та ідеологічних заходів щодо боротьби з корупцією, а й формуванню основ громадянського суспільства. Крім того, постійна інформація громадян про здійснення заходів поступово буде вбудовуватися в обізнаність громадськості про їх актуальність та не-

обхідність та сприятиме сприйняттю кожного громадянина за його особисту участь у змінах у державі. Місцеві організації, які безпосередньо борються з корупцією, швидше реагують на потреби населення, ніж на державному та регіональному рівнях, що посилює аргументацію щодо антикорупційних дій на місцевому рівні. Мешканці громад можуть оцінити роботу місцевого самоврядування за якістю послуг, які вони отримують. Саме тому важливо для місцевого самоврядування створити функціонально інтегровану систему, де інститути громадянського суспільства підтримують високий ступінь інтегрованості [13].

Враховуючи наявність у світі чисельних спеціалізованих антикорупційних установ, різноманітність їх функцій та фактичної діяльності, не легко скласти повний перелік існуючих функціональних та інституційних моделей, не кажучи вже про те, щоб визначити "найкращі".

Порівняльний огляд різних моделей спеціалізованих установ дає можливість узагальнити та проаналізувати основні функції, виділивши такі типи [2]:

- 1) багатоцільові установи з правоохоронними та профілактичними функціями;
- 2) антикорупційні служби у структурі кримінального судочинства правоохоронні органи;
- 3) інститути запобігання корупції, розробка політики та координація.

Створюючи нову структуру в системі державного управління (органу влади), необхідно враховувати національний контекст та культурні, правові та адміністративні особливості кожної країни. Однак доцільно встановити основні підходи до вирішення проблеми та основні моделі існуючих органів.

ВИСНОВКИ

В останні роки політичне та соціальне життя України докорінно змінилося. На законодавчому рівні було прийнято правові нормативні документи щодо вдосконалення державної антикорупційної політики та затверджено курс на європейську інтеграцію.

Водночас аналіз соціально-політичних та соціально-економічних принципів корупції в Україні вказує на:

- недостатню безпеку, а також непослідовність і поверхність у процесі формування та реалізації антикорупційної політики, що обумовлює у потенційних правопорушників відчуття безкарності;
- наявний широкий інституційний зміст боротьби з корупцією;
- відсутність державної ініціативи та необхідних організаційних заходів по створенню соціальних формувань, незалежних неурядових структур для посилення громадської активності у боротьбі з корупцією провокує вузький підхід до розуміння процесу протидії, тобто реалізацію заходів не щодо корупції, а щодо її проявів;
- відсутність прозорості процесів приватизації власності, вирішення економічних проблем, надання пільг створює умови для поширення корупції;
- системні недоліки законодавства, що виявляються у недосконалості закону та невідповідності його конституційних норм сприяють створенню раціональної системи контролю за діяльністю працівників та надійного адміністративно-правового захисту від корупції.

Найважливіші методи та заходи щодо запобігання корупції включають запобігання зловживання властими повноваженнями та забезпечення справжньої відкритості роботи державних установ.

Державна антикорупційна політика повинна бути зосереджена на формуванні та спрямуванні інформаційних потоків, роз'яснювальній роботі, створенні сприятливого комунікаційного середовища в межах країни, відкритості громадської думки, участі членів суспільства у громадському діалозі. Відкритість інформації, відповідна обізнаність громадськості забезпечують характер зворотного зв'язку, сприяють усвідомленій участі громадян у державному управлінні в цілому, надають можливості для належної реакції та раціонального впливу громадськості на прояви корупції та сприяють запобіганню цьому явищу.

Література:

1. Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1996. № 30. С. 141. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

2. Новак А. Формування та реалізація національної антикорупційної політики на загальнодержавному та регіональному рівнях. Науковий вісник. 2017. Вип. 18/19: "Демократичне врядування". URL: http://lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnyk18_19/fail/Novak.pdf

3. Сergygin S.M. Механізми попередження та протидії корупції в органах публічної влади. Публічне управління: теорія та практика: зб. наук. праць Асоціації докторів наук з державного управління. 2010. № 1. С. 134—140.

4. Молдован Е.С. Напрями запобігання та протидії корупції на державній службі: морально-ідеологічний аспект. Державне управління: теорія та практика. 2010. № 2. URL: http://www.nbu.gov.ua/ejournals/dutp/2010_2/txts/10mesmia.pdf

5. Методичні рекомендації "Запобігання і протидія корупції в державних органах та органах місцевого самоврядування". № 0020323-13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0020323-13#Text>

6. Указ Президента України "Про Стратегію сталого розвитку "Україна-2020", 2015, №5, 12.01.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#n10>

7. Офіційний сайт Transparency International Ukraine. URL: <http://cpi.ti-ukraine.org/#/>

8. Аналітичний звіт "Про виконання Антикорупційної стратегії на 2014—2017 роки та Державної програми щодо реалізації засад Антикорупційної стратегії". URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2021/02/2.1.-Assessment-Implem-UKR-1-2014-2017.pdf>

9. United Nations Convention against Corruption. URL: <https://www.unodc.org/unodc/en/treaties/CAC/>

10. Спеціалізовані інституції з боротьби проти корупції: огляд моделей. Організація економічного співробітництва розвитку. Мережа боротьби проти корупції для країн Східної Європи і Центральної Азії. URL: <https://www.oecd.org/corruption/acn/39972270.pdf>

11. Захарчук О. З. Запобігання корупції в органах місцевого самоврядування. Актуальні проблеми політики. 2015. Вип. 55. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/50596032.pdf>

12. Офіційний веб-портал органів виконавчої влади України. Боротьба з корупцією. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/verhovenstvo-prava-ta-borotba-z-korupciyeyu/borotba-z-korupciyeyu>

13. Лазаренко С.Ж., Бабенко К.А. Базові принципи та елементи антикорупційної політики в Україні. Інвестиції: практика та досвід. 2014. № 23. С. 118—119.

References:

1. Constitution of Ukraine (1996), Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. № 30. p. 141.

2. Novak, A. (2017), Formation and implementation of national anti-corruption policy at the national and regional levels.. Naukovyi visnyk. vol. 18/19 "Demokratychny vriaduvannia". http://lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnyk18_19/fail/Novak.pdf

3. Serohin, S. M. (2010), Mechanisms for preventing and combating corruption in public authorities. Publichne upravlinnia: teoriia ta praktyka: zb. nauk. prats Asotsiatsii doktoriv nauk z derzhavnoho upravlinnia. vol. 1. pp. 134—140.

4. Moldovan, E. S. (2010), Directions for preventing and combating corruption in the civil service: moral and ideological aspect. Derzhavne upravlinnia: teoriia ta praktyka. vol. 2. URL: http://www.nbu.gov.ua/ejournals/dutp/2010_2/txts/10mesmia.pdf

5. Metodichni rekomendatsii "Prevention and counteraction of corruption in state bodies and local self-government bodies". vol. 0020323-13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0020323-13#Text>

6. Decree of the President of Ukraine "On Sustainable Development Strategies" Ukraine 2020", vol. 5/2015, 12.01.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#n10>

7. Official website of Transparency International Ukraine URL: <http://cpi.ti-ukraine.org/#/>

8. Analytical report "On the implementation of the Anti-Corruption Strategy for 2014—2017 and the State Program for the implementation of the principles of the Anti-Corruption Strategy". URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2021/02/2.1.-Assessment-Implem-UKR-1-2014-2017.pdf>

9. United Nations Convention against Corruption. URL: <https://www.unodc.org/unodc/en/treaties/CAC/>

10. Specialized anti-corruption institutions: a review of models. Organization of economic development cooperation. Anti-corruption network for the regions of Eastern Europe and Central Asia. URL: <https://www.oecd.org/corruption/acn/39972270.pdf>

11. Zakharchuk, O. Z. (2015), Prevention of corruption in local governments. Aktualni problemy polityky. vol. 55. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/50596032.pdf>

12. Official web portal of the executive authorities of Ukraine. Fight against corruption. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/verhovenstvo-prava-ta-borotba-z-korupciyeyu/borotba-z-korupciyeyu>

13. Lazarenko, S. and Babenko, K. (2014), "Base principles and elements of anticorruption policy in Ukraine", Investytsiyi: praktyka ta dosvid, vol. 23, pp. 118—119.

Стаття надійшла до редакції 08.04.2021 р.